

2018-2019-жаңы окуу жылына карата жалпы билим берүүчү уюмдардын даярдыгы жөнүндө маалыматтык материалдар

Кыргыз Республикасынын 2020-жылга чейинки Билим берүүнү өнүктүрүү стратегиясынын алкагында билим берүү системасы төмөндөгүдөй натыйжаларды көрсөттү.

Мектепке чейинки билим берүү

Балдарды мектепке даярдоонун негизги этаптардын бири болуп мектепке чейинки билим берүүнүн өнүктүрүү жана мектепке чейинки даярдоо болуп саналат.

Демек, мектепке чейинки билим берүү менен туруктуу өнүгүү камсыздалат.

КР Билим берүү жана илим министрлигинин ыкчам маалыматтары боюнча мектепке чейин билим берүү менен камтуу 2017-жылга салыштырганда 1,9% га көбөйүп 2018-жылы 24% га жогорулады башкача айтканда 1296 мектепке чейинки билим берүү уюмунда 173 миң бала камтылса, бүгүнкү күндө салыштармалуу 1390 бала - бакчада 187 миң бала тарбияланууда. Анын ичинен:

- 1248 бала бакча мамлекеттик жана муниципалдык;
- 142 жеке менчик бала бакча.

Мектепке чейинки билим берүү уюмдарына тартылган 187042 баланын курактык бөлүштүрүлүшү төмөндөгүдөй:

- 3 жашка чейинки балдар - 20446;
- 3 жаштагы балдар - 40637;
- 4 жаштагы балдар - 47454;
- 5 жаштагы балдар - 45143;
- 6 жаштагы балдар - 29325;
- 7 жаштагы балдар - 3929;
- 7 жаштан жогорку балдардын саны - 108 бала.

Мындан тышкары, 2017-2018-окуу жылында мектепке чейинки билим берүү уюмдарына барбаган 5,5 - 7 жаштагы 116 миң бала дээрлик 100% мектепке даярдоо программасын өздөштүрдү.

2017-2018-жылы барууга кыйын болгон алыскы райондордогу айылдарда 10 000 баланы камтуу менен кыска мөөнөттөгү (3 сааттык) 120 бала бакча ачылып, ал үчүн 310 тарбиячы окутулуп, сертификатташтырылды.

Аймактардын аталышы	МЧББУлардын саны
Ысык-Көл облусу	18
Нарын облусу	13
Ош облусу	16
Талас облусу	18
Чүй облусу	31

Жалал-Абад облусу	17
Баткен облусу	7
Жалпы:	120

Бүгүнкү күндө, мектепке чейинки билим берүү уюмдарынын имараттарын оптимизациялоонун жыйынтыгында мектептердин алдында 100 мектепке чейинки билим берүү уюму 7 358 баланы камтуу менен иш алып барууда.

№	Облус/ шаар	Мектептер	Тайпалардын саны	Тайпадагы балдардын саны	Мугалимдердин жана тарбиячылардын саны
1.	Бишкек шаары	1	4	160	14
2.	Ош шаары	3	10	485	19
3.	Чүй облусу	32	62	1861	73
4.	Баткен облусу	16	61	1603	78
5.	Ош облусу	23	61	1960	75
6.	Талас облусу	3	14	510	23
7.	Нарын облусу	0			
8.	Жалал- Абад облусу	5	6	166	6
9.	Ысык-Көл облусу	17	26	613	31
Жалпы республика боюнча		100	244	7358	319

Жалпысынан мектепке чейинки курактагы балдардын 39% мектепке чейинки билим берүү боюнча ар кандай программалар менен камсыздалган.

Мектепке чейинки билим берүү уюмдарын окуу жана тарбия берүү процесси менен камсыз кылуу үчүн "Балалык" окуу-методикалык комплекси бекитилген. Андан сырткары бала бакчалар кыргыз жана орус тилдериндеги 70 аталыштагы колдонмо жана өнүктүрүүчү материалдар менен камсыздалып, анын ичинде - педагогдор үчүн кошумча жыйнактар, жомоктор, дидактикалык жана өнүктүрүүчү материалдар берилди.

Мектепке чейинки билим берүү уюмдарга болгон жогорку муктаждыкты эске алуу менен "Таза Коом" жалпы улуттук идеянын жана "Ачык Өкмөт" Программасынын алкагында Бишкек шаарындагы бала бакчаларга кезекке туруунун жаңы принциби "Электрондук кезек" долбоору balabakcha.edu.gov.kg платформасында пилоттук негизде киргизилди.

“Электрондук кезек” программасынын башкы максаты - мектепке чейинки билим берүү уюмдарына балдарды кабыл алууда теңдикти жана ачык-айкындуулукту камсыз кылуу, коррупцияны алдын алуу.

Ага ылайык, Бишкек шаарынын мектепке чейинки уюмдары аталган системага кирип, бала тууралуу маалыматтарды киргизүү үчүн атайын пароль жана логиндерди алышты. “Электрондук кезек” системасы билим берүүнү башкаруунун информациялык системасы менен интеграцияланып, билим берүүнүн бардык деңгээлиндеги контингенттин статистикалык маалыматтарын аныктоону камсыз кылат.

2018-жылдын февраль айынан баштап июль айына чейин жарандардан электрондук кезекке туруу боюнча 9079 арыз катталып, анын ичинен 1176 балага бала бакчадан орун берилди. Техникалык колдоо жана компания тарабынан түшүндүрүү иштери Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги тарабынан ишке ашырылды. Көрсөтүлгөн убакыт аралыгында калк тарабынан телефон аркылуу 2530 чалуу жана 370 адамга маалымат берилди.

Ошону менен бирге ата-энелерге ыңгайлуулукту жаратуу үчүн министрликтин сайтында мектепке чейинки билим берүү уюмдарына кирүүгө керек болгон документтердин тизмеси жана мектепке билим берүү боюнча мамлекеттик кызмат көрсөтүүнүн стандарттары жайгаштырылган.

Учурдагы мамлекеттик мектепке чейинки билим берүү уюмдарынын толуп калгандыгын эске алуу менен (учурда бала бакчалардагы балдардын контингентинин санын санитардык-эпидемиологиялык талаптарга ылайык келтирүү үчүн) биринчи кезекте республика боюнча 162 типтүү бала бакчаны куруу зарыл.

Облус/ шаар	Мамлекеттик жана муниципалдык МЧББУнун саны	Долбоордук кубаттуулук	МЧББУдагы балдардын саны	Контин генттин белгилен ген чектен ашуусу	Контингенттин белгиленген чектен ашуусун жокко чыгаруу үчүн		Муктаждык (оперативдик билдирүүлөр боюнча)	
					МЧББУдарга болгон муктаждык	2-7 жаштагы балдар	МЧББУ на болгон муктажд ык	
Бишкек ш. б/ча жалпы	95	18130	34802	16672	МЧББУнын кубаттуулугу	67	100 000	261
Ош ш. б/ча жалпы	37	7586	13541	5955		24	27523	56
Баткен облусу	145	14946	18161	3215		13	58982	163
Жалал- Абад облусу	251	26923	29690	2767		11	144587	459
Нарын облусу	128	9371	10668	1297		5	36639	104

Талас облусу	55	5814	7402	1588		6	26303	76
Чүй облусу	138	16702	20628	3926		16	96224	302
Ош облусу	317	27466	29256	1790		7	107934	315
Ысык-көл облусу	82	11167	14553	3386		13	37049	90
Жалпы	1248	138105	178701	40596		162	535241	1826

Демографиялык маалыматтарды эске алуу менен республикадагы 2 жаштан 7 жашка чейинки балдарды 100% камтуу үчүн типтүү долбоорлук кубаттуулугу 250 орунга ылайыкталган 1826 бала бакчаны куруу зарыл.

Мектептик билим берүү

25 эң мыкты дүйнөлүк билим берүү системасынын, анын ичинен Финляндиянын колдонгон эң негизги принциптеринин бири бул:

- бирдей мыкты топтолгон жана жабдылган мектептер;
- бирдей мыкты даярдалган мугалимдер;
- бирдей мыкты сапаттуу окуу китептери;
- кандайдыр бир субъектилерден көз карандысыз бирдиктүү билимин баалоо системасы;
- билим берүү сапатынын системасынын бирдиктүү мониторинг системасынын жыйынтыгынын негизинде билим берүү системасын жакшыртуу боюнча эффективдүү башкаруу чечимдерин кабыл алуу.

Бул тажрыйбага таянып, Кыргызстандын билим берүү системасынын эң негизги жетишкендиктери - өлкөнүн бардык жерлериндеги ар бир бала үчүн, жашоо шартына карабастан ар бир үй-бүлөнүн балдарына билим алуусуна бирдей шарт түзүү.

Билим берүүнүн жаңы мазмуну

Мурдагы предметтик стандарт Мамлекеттик билим берүү стандартынын чегиндеги (билим, билгичтик, көндүм) билим деңгээлине негизделген.

Бирден бир негизги приоритеттүү багыт катары КРнын билим берүү системасын өнүктүрүүдө окуучулардын сапаттуу билим алуусу болуп эсептелет.

- Жогорудагы милдеттин негизинде, Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги мектепте жалпы билим берүү мамлекеттик билим берүү стандартын иштеп чыгып, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2014-жылдын 21-июлундагы № 403 Токтому менен бекитилген.

Мында окуучулардын (алган билимдерин жана көндүмдөрүн турмушта колдоно билүүсү) окуучулардын негизги жана окуунун компетенттүүлүгүн өздөштүрө билүүсүнө негизделет. Ушул Токтомду ишке ашыруу максатында министрликте предметтик стандарт, окуу программасы жана окуу-методикалык комплекс (ОМК) иштелип жатат.

2018-2019-окуу жылына карата 5-6-класстын окуучулары ОКМ жана жаңы предметтик стандарттын негизинде, жаңы окуу программасын колдонуу менен сабак окутулат.

Азыркы учурда башталгыч класстар жана 7-11-класстын окуучулары үчүн иштелип чыккан предметтик стандарт Билим берүү жана илим министрлигинин коллегиясында каралуу үчүн экспертизадан өтүп жатат, ББИМнин буйругу менен бекитилип жана ББИМ сайтына жайгаштырылат.

Кийинки окуу жылына карата башталгыч класстар, 7-9-класстар андан соң 10-11-класстарды окуучулары үчүн жаңы предметтик стандарт менен окутуу пландалууда.

Базистик окуу планы

КРнын ББИМин базистик окуу планын оптималдаштыруу боюнча системалуу иштерди жүргүзүп жатат. 2017-2018 - окуу жылында 5-класстарда чет тилин окутуунун сааттарынын саны жумасына 2 сааттан 5 саатка чейин көбөйтүлдү. 2018-2019 - окуу жылында 6-класста чет тилин окутуу жумасына 2 сааттан 4 саатка чейин жогорулайт.

Коомчулукта жаш куракта эне тилин, бөтөн тилди, жана чет тилин үйрөнүү маселеси талкуулоону жаратып келүүдө.

Өзгөчө Кыргызстанда балдар иш жүзүндө 1-класстан баштап эне тилден тышкары дагы бир бөтөн тилди же мамлекеттик же расмий тилин үйрөнүшөөрүн эске алганда балдардын психофизиологиялык өзгөчөлүктөрүнө жараша 2 бөтөн тилди бир мезгилде окутууну окуу программасына киргизүү максатка ылайык эмес болуп саналат.

Тил боюнча адистештирилген мектептер үчүн да чет тил сабагын экинчи окуу жылында гана киргизүүгө болот. Массалык мектептер үчүн мындай чечим кабыл алынган учурда базалык окуу планына, окуу стандарттарына, программаларга, окуу китептерине өзгөртүү киргизүүнү жана тиешелүү түрдө кошумча финансылык каражаттарды талап кылат.

Азыркы учурда массалык мектептер үчүн чет тилин өздөштүрүү 3-класстан башталат. Ал үчүн деңгээлдик ыкманы жана коммуникативдик багыттарды эске алуу менен тилди окутуу боюнча жаңы методика иштелип чыккан, тилчи мугалимдерге квалификацияны жогорулатуу үчүн программалар, усулдук колдонмолор даярдалган.

Ошондой эле быйылкы окуу жылында 5-6-класстарга: “Информатика” жана “Адам жана коом” жаңы предметтери киргизилет.

КРӨнүн 2014-жылдын 21-июлундагы № 403 токтому менен бекитилген, мамлекеттик жалпы билим берүү стандартына ылайык

базистик окуу планын оптималдаштыруу предметтерди интеграциялоо аркылуу жүргүзүлөт, бул алдыңкы дүйнөлүк тажрыйба болуп саналат, мисалы Финляндия.

“Адам жана коом”, “Кыргызстандын тарыхы жана дүйнөлүк тарых” предметтери өз ара интеграцияланган курс. Ошондой эле 11-класста “Физика. Астрономия” предметтери бул билим тармагына тиешелүү темалар “Мекен таануу”, “Табият таануу”, “География”, “Физика” предметтерине киргизилгендигин эске алуу менен интеграцияланды. Астрономиянын эсебинен бош калган 1 саат, кыргыз тили боюнча ЖРТнын милдеттүү тестирилөөсүнө даярдануу үчүн 11-класстын мамлекеттик тил сабагына берилди.

Билим сапатын баалоонун системасы

*Жалпы билим берүү уюмдарына аккредитациялоо жүргүзүү.
Тестирилөө аркылуу окуучулардын билим деңгээлин баалоо.*

2018-жылы 1936 мектеп аккредитациядан өтүп, анын ичинен 1078 мектеп, же 55,6% 5 жылга жана 858 мектеп, же 44,3% бир жылга шарттуу түрдө аккредитацияланды. Шарттуу түрдө аккредитацияланган мектептер жыл ичинде жетекчилеринин жана педагогикалык курамынын деңгээлинде потенциалын жогорулатуу үстүндө иштешет жана бир жылдан кийин кайрадан аккредитациядан өтүшөт.

Региондун аталышы	Аккредитацияга арыз берген жалпы билим берүү уюмдарынын жалпы саны	5 жылга аккредитациядан өткөн жалпы билим берүү уюмдарынын саны	1 жылга аккредитациядан өткөн жалпы билим берүү уюмдарынын саны (шарттуу түрдө)
Бишкек шаары	67	66	1
Ош шаары	43	15	28
Баткен облусу	204	134	70
Жалал-абад облусу	418	341	77
Ысык-Көл облусу	181	69	112
Нарын облусу	130	120	10
Ош облусу	466	73	393
Талас облусу	104	70	34
Чүй облусу	280	147	133
Атайын мектеп-интернаттар	20	20	-
Жеке менчик мектептер	23	23	-

Жалпы	1936	1078	858
	100%	55,6%	44,3%

“Алтын тамга” жалпы орто билим берүү программалары боюнча стандартташтырылган тест түрүндөгү жыйынтыктоочу мамлекеттик аттестация

Артыкчылык аттестатына талапкерлердин билим сапатын көз карандысыз баалоону жүргүзүүнүн негизги максаттарынын бири болуп мамлекеттик билим берүү стандартына ылайык билим деңгээлин аныктоо болуп саналат.

Талапкерлер 5 предмет боюнча: эне тили жана адабияты, алгебра-талдоонун башталышы, кыргыз тили, (мамлекеттик) орус тили (расмий), Кыргызстандын тарыхы жана химия боюнча тестирилөөдөн өтүшөт.

Билим берүү деңгээлин талдоонун жыйынтыктары “Алтын тамганын” талапкерлери арасындагы билим берүү сапатынын туруктуу абалын көрсөттү. Бирок, жыл өткөн сайын бүтүрүүчүлөрдүн сандык көрсөткүчү азаюуда (2017-жылы 1112 талапкер болсо, 2018-жылы 965).

2017-жыл			2018-жыл		
Талапкерлер (саны)	Тастыктоо (саны)	%	Талапкерлер (саны)	Тастыктоо (саны)	%
1112	171	15,4	965	141	14,6

Окуучулардын билим жетишкендиктерин көз карандысыз баалоо

2017-жылы Окуучулардын билим жетишкендиктерин Улуттук баалоо боюнча изилдөө жүргүзүлдү.

Башталгыч классты аяктаган (4 класс) окуучулардын билим жетишкендигин Улуттук баалоонун буга чейинки бардык жыйынтыктары көрсөткөндөй (изилдөөлөр окуу жылынын аягында жүргүзүлгөн) 60%дан ашуун балдар текстти окуу жана түшүнүү боюнча тапшырмаларды минималдык деңгээлде аткара алышкан эмес, ал эми акыркы изилдөөнүн жыйынтыктары окуу жаатындагы маанилүү өсүүлөрдү көрсөткөн. 2019-жылы эң төмөнкү жыйынтыктар алынса, 2017-жылы базалык деңгээлге жетпей калган окуучулардын пайыздык көрсөткүчү 8,8ге аз. Ал эми 2014-жылга салыштырмалуу 5,5%га аз. Бардык башка деңгээлдерге кайрадан бөлүштүрүү жүргүзүлдү.

Базадан жогорку деңгээлдеги окуучулардын пайыздык көрсөткүчү 3.1ге, ал эми жогорку деңгээлдегилер 4.2%га өстү. Мунун жыйынтыгында, 2017-жылы 3 жана 4 деңгээлдеги жетишкендиктер мурдагы циклдагы 8.5% га каршы 15.8%ды көрсөттү.

2017-жылы 8-класстарда Окуучулардын билим жетишкендиктерин көз карандысыз баалоо эки маанилүү тенденцияны көрсөттү.

Биринчи - предметти өздөштүрүүдө базалык денгээлди басып өткөн балдардын саны окуу жана түшүнүү боюнча 15.3%, математика боюнча 12% жана табигый илимдер боюнча 11%га жогорулады.

Экинчи - аз болсо да предметтерди өздөштүрүүнүн жогорку деңгээлинде жүргөн балдардын саны - математика, окуу жана түшүнүүдө - 5.6%, ал эми табигый илимдер - 3%га жогорулады.

Ошондой эле, окуу жана түшүнүү боюнча - 8.2%, математика боюнча - 5.1% жана табигый илимдер боюнча 4.9%га баллдын орточо эсеби өскөн.

2018 - жылдагы жалпы республикалык тестирлөө

Жалпы республикалык тестирлөө (мындан ары - ЖРТ) билим берүү тармагындагы көз карандысыз баалоого атайын адистештирилген жана 2017-2019 - жылдарга карата ачык тендердин негизинде тандалып алынган мамлекеттик эмес уюм тарабынан өткөрүлөт.

Бүгүнкү күндө ЖРТнын жыйынтыктары жеке, же мамлекеттик экендигине карабастан жогорку окуу жайлардын бардык окутуу формасына кирүү үчүн милдеттүү болуп саналат.

Бүгүнкү күндө бардык абитуриенттерге ЖРТ күбөлүктөрү тапшырылды. Эң жогорку жыйынтыктарга жетишкен 50 абитуриент өзгөчө үлгүдөгү сертификаттарга ээ болушту жана алар КР жогорку окуу жайларынын ичинен каалаган окуу жайынан сынаксыз гранттык орун алууга укуктары бар.

2018-жылы эң жогорку балл 237 түздү.

Республика боюнча тестирлөөнүн кошумча турун эске алуу менен ЖРТ негизги тестин 46514 адам тапшырды. Катышуучулардын 63% тестти кыргыз тилинде тапшырса, 37% орус тилинде тапшырышкан.

Предметтик тестти тарых боюнча 24 963 адам, биология боюнча 14 309 адам, химия боюнча 10 922 адам, математика боюнча - 10 264 адам, англис тили боюнча - 9 674 адам, физика боюнча - 5 541 адам тапшырган.

2018-жылы ЖРТнын катышуучуларынын алган баллдары орточо эсеп менен 119, 4 баллды (2017-жылы 117, 8 балл) түзөт. Босого балынан (110 балл) жогору алган жана ЖОЖдорго өтүү үчүн сынакка киргизилген саны абитуриенттердин 26714 тү (тестирлөөгө катышкандардын 57%) түзөт, ал эми 2017-жылы 55%ды түзгөн.

Кыргыз Республикасынын аймактарынын тилкесинде ЖРТга катышкандардын саны жана баллдардын орточо эсеби

Облус	Катышуучулардын саны	Тесттик баллдардын орточо эсеби	Тесттик баллдардын максималдуу мааниси	Тесттик баллдардын минималдык мааниси	110 дон жогору балл алган катышуучулардын саны	% көрсөткүч
Кыргыз Республикасы	46514	119,5	237	34	26714	57,4
Баткен	3968	114,4	220	51	1992	50,2
Бишкек ш.	10493	133,3	237	43	7686	73,2
Ош ш.	2305	120,7	223	50	1348	58,5
Жалал-Абад	6484	115,0	222	34	3440	53,1
Ысык-Көл	4485	117,7	224	48	2524	56,3
Нарын	3352	116,4	224	39	1843	55,0
Ош	7178	110,8	228	36	3297	45,9
Талас	1898	120,0	222	55	1139	60,0
Чүй	6351	116,2	223	34	3445	54,2

Кесиптик багыт боюнча жүргүзүлгөн иштер андан ары билим берүү багытын тандоосуна таасирин тийгизет.

Эл аралык тажрыйбага (Сербия) таянып, Кыргызстанда кесиптик багыттоо боюнча 5 баскычтуу үлгү ишке киргизилүүдө.

Кесиптик багыттоо боюнча 5 баскычтуу үлгүнүн негизги максаты – жаштарга келечек мансапты мерчемдөө жана эмгек чөйрөсүнө кошулуу үчүн окуу жайын жана кесипти тандап алууда тиешелүү чечимди маалыматка таянып жана өз алдынча кабыл алуу жана ишке ашыруу жөндөмдүүлүгүн өстүрүү болуп саналат.

Үлгү кесиптик багыттоонун 5 баскычын өз ичине камтыйт: (1) Өз мүдөөсүн, өзүнүн коомдогу, турмуштагы ордун, маанисин түшүнүү, (2) Кесиптер жана мансап тууралуу маалымат берүү, (3) Билимге ээ болуу жолдору, (4) Эмгек чөйрөсү менен накта кездешүүлөр, (5) Окуу жайы жана кесиби тууралуу чечим кабыл алуу.

Ошондой эле, кесиптик багыт боюнча профессионалдык окуу жайларды тандоодо бардык баскычтар түз-алып баруу (он-лайн) форматында туруктуу мүнөздөгү багытка ээ жана окуу жайлардын интерактивдүү маалымат каражаттары Кыргызстандын жаштарына багытоо көрсөтүп, адистикти тандоодо негизги булак болуп эсептелет. Интерактивдүү маалымат каражаттары кесиптик багыт жана мансап түзүү процессинде колдоо көрсөтөт.

Кесиптик багыттагы аянтчада финансылык сабаттуулукту жогорулатууга багытталган агартуу системасы да иштейт.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2016-жылдын 15-июнунда бекитилген № 319 Токтому менен бекитилген Калктын финансылык сабаттуулугун жогорулатуу программасынын негизиндеги иш чаралар

планын ишке ашырууда министрлик финансылык сабаттуулукту жогорулатуу боюнча системалык иш алып барууда:

- Бүткүл дүйнөлүк акча жумалыгы өткөрүлдү;

- Сактык кассалардын Фонду (Германия) жана КРнын Улуттук Банкынын колдоосу менен предметтик-мугалимдердин квалификациясын жогорулатуу курсу;

-Республикалык квалификацияны жогорулатуу жана педагогикалык кадрларды кайра даярдоо институту республиканын мугалимдери үчүн финансылык сабаттуулугун жогорулатуу модулу иштелип чыкты. Үстүбүздөгү жылы 300дөй мугалим ушул модулдун негизинде кесиптик квалификациясын жогорулатуу курсунан өтүштү.

Республиканын окуу мекемелери финансы сабаттуулукту жогорулатуунун чегинде М.Рыскулбеков атындагы Кыргыз экономикалык университети тарабынан иштелип чыккан усулдук колдонмолор жана тандалма сабакты колдонушат.

10-11-класстардын мугалимдери үчүн усулдук колдонмолор, жалпы билим берүү уюмдарындагы 10-11-класстар үчүн окуу колдонмолорун жана иш дептерин (финансылык көз карандысыздык үчүн ачкыч) иш жүзүндө мугалимдер тарабынан иштелип чыккан. Колдонмо орус жана кыргыз тилдеринде иштелип чыккан. Кыргыз билим берүү академиясынын Окумуштуулар кеңеши тарабынан бекитилип жана басылмага сунуш кылынган.

2018-2019-окуу жылында, Бишкек шаарынын 2 мектебинде каржы сабаттуулугу боюнча иштелип чыккан окуу куралдарын пилоттук долбоор катары сыноо пландаштырылган.

Ош жана Ысык-Көл областтарында КР Улуттук банкынын жана Сактык кассалар фондунун (Фонда сберегательных касс Германия) колдоосу менен август усулдук окутуусунун алкагында финансы сабаттуулугу боюнча класстан тышкары иш-иш чараларды жана окутууларды өткөрүү боюнча 225 мугалимди окутуу пландаштырылууда.

Окуу китептери менен камсыз кылуу

Кыргыз Республикасынын жалпы билим берүү уюмдарынын китепкана фонддорун жаңылоо жана толуктоо жыл сайын республикалык бюджеттин эсебинен, ошондой эле донордук коомчулуктун кошумча колдоосу менен ишке ашырылат. Жыйынтыгында 2010-2017-жылдары мектептердин окуу китептери менен камсыздалышы 58%дан 83,6%га чейин өскөн.

Санитардык-гигиеналык ченемдерге жана заманбап программалардын талаптарына жооп бербеген, моралдык жактан эскирген жана физикалык жактан колдонуудан калган китептер жокко чыгарылгандыгына байланыштуу 2017-2018-окуу жылы окуу китептер менен камсыз кылуу 72,8%ды түздү.

Окуу жылы	Мектептердин окуу китептери менен камсыз болушу %
2009-2010	58,0
2010-2011	62,0
2011-2012	63,4
2012-2013	70,0
2013- 2014	73,0
2014-2015	75,1
2015-2016	79,6
2016-2017	83,6
2017-2018	72,8

Ошону менен катар, 2017-2018-окуу жылы мектептердин окутуу тилдери боюнча камсыз болушу:

- окутуу кыргыз тилинде - 87,2 % ,
- окутуу орус тилинде - 55,0 % ,
- окутуу өзбек тилинде - 84,1 % ,
- окутуу тажик тилинде - 64,9 % ды түзгөн.

Аймактар	Мектептердин окутуу тили боюнча китептер менен камсыз болушу, %				
	Кыргыз тили	Орус тили	Өзбек тили	Тажик тили	Облус боюнча
Нарын	77,9%	60,8%	-	-	69,4%
Чүй	84,3%	75,8%	-	-	75,8%
Ысык-Көл	77,4%	41,5%	-	-	59,5%
Баткен	74,7%	35,9%	74,1%	56,7%	60,4%
Талас	91,3%	58,0%	-	-	74,7%
Жалал-Абад	90,9%	55,8%	78,2%	-	75,0%
Ош	99,0%	58,5%	96,9%	73,0%	81,9%
Ош ш.	89,5%	40,1%	87,0%	-	89,0%
Бишкек ш.	97,2%	68,6%	-	-	82,9%
Республика боюнча	87,2%	55,0%	84,1%	64,9%	72,8%

Окуу китептердин жетишсиздигин чечүү үчүн Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан 2017-жылдын 16-октябрындагы № 671 “Кыргыз Республикасынын жалпы билим берүү уюмдарында окуу китептерин ижарага берүүнү этап менен киргизүү жөнүндө” Токтом кабыл алынган.

2016/2017-окуу жылында Жайыл районунун жалпы билим берүүчү мектептеринде окуу китептерин ижарага берүү механизминин пилоттук апробациясы өткөрүлүп, 2017/2018-окуу жылында анын биринчи улуттук деңгээлде киргизүү фазасы ишке ашырылды.

Жайыл районунун мектептеринде окуу китептерин ижарага берүү механизмин киргизүүнүн жыйынтыгында, ата-энелердин каражаттарын тартуунун туруктуулугун көрсөтүп, ата-энелер тарабынан жакшы ой пикирлер жаралды.

1-4-класстардын окуу китептерин ижарага берүүнүн эки жылдык жыйынтыгында, Жайыл райондук билим берүү бөлүмүнүн эсебине 1 004,5 сом акча каражаты келип түштү.

Азыркы учурда, Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги тарабынан Жайыл райондук билим берүү бөлүмүнүн эсебине чогулган акча каражаттарынын эсебинен аталган райондун мектептеринин башталгыч класстары үчүн жаңы окуу жылдын башталышына карата окуу китептерин сатып алып, жеткирүү чечими кабыл алынды.

2018-2019-окуу жылында китептерди ижарага берүү Кыргыз Республикасынын бардык жалпы билим берүү уюмдарынын 5-6-класстары үчүн киргизилет.

Ошону менен бирге кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги тарабынан түзүлүп, башкарылып жаткан «Жаңы китеп» фондунун жардамы менен көп жылдардан бери көйгөй жаратып келген маселени этап-этабы менен чечүү жана мектептердин китеп фонддорун дайыма жаңылап туруу мүмкүнчүлүгү түзүлдү.

Мектептерди окуу китептери менен камсыз кылуу боюнча чаралары ишке ашыруудан тышкары алардын мазмундук сапатын жогорулатуу боюнча иш жүргүзүлүп жатат.

Апробациялоо үчүн багытталган ОМК БИМдин Координациялык кеңешинин стандарттар жана билим берүүнүн сапаты боюнча эксперттери тарабынан тандалып алынат. 5-6-класстардын окуу китептерин апробациялоо үчүн 2016-2017-окуу жылында 56 мектептин базасында эксперименттик аянтча түзүлгөн.

2017-2018-окуу жылынын биринчи жарым жылдыгында (КР ББИМдин 07.07.2017-жылдагы №931/1 буйругу) предметтик стандарттарды жана жаңы муундагы ОУКди 5-6-класстарда бардык сабактар боюнча, 3-4-класстарда "Англис тили" боюнча пилоттоо иштери аяктады.

Азыркы учурда 5-6-класстар үчүн 4 тилде жаңы муундагы 32 ОМКны 3 330 810 нускада басып чыгаруу жүрүп жатат.

Окуу китептердин кагаз түрүндөгү версиясынан сырткары, алардын электрондук версиялары Улуттук репозиториянын www.lib.kg. платформасында ачык жана жеткиликтүү жайгаштырылып турат.

Билим берүү кластерлерин түзүүнүн алкагында, анын ичинде - "Өсүш точкаларын" эске алуу менен ар бир райондун жана шаардын базасындагы мектептерде 60 электрондук китепкана түзүлдү. Аталган заманбап

инновациялык мектептер компьютер, ноутбук, проектор, күчтүү серверлер, керектүү эмерек, тармактык жабдуулар жана жогорку ылдамдыктагы интернет менен камсыздалат.

Мугалимдердин квалификациясын жогорулатуу жана педагогикалык кадрларды кайра даярдоо

Республикалык мугалимдердин квалификациясын жогорулатуу жана педагогикалык кадрларды кайра даярдоо институту (мындан ары РМКЖ ж-а ПҚКДИ) - жаңы билим берүү программаларын жана КМТ тармагындагы компетенцияларды калыптандыруу, инклюзивдүү билим берүү, эрте жаштагы балдар менен иш алып баруу, мектептеги суицидди, ички конфликттердин алдын алуу ж.б. боюнча суроо-талап жараткан жаңы предметтик стандарттардын контекстиндеги педагогикалык кызматкерлердин квалификациясын жогорулатуу боюнча мамлекеттик жана социалдык тапшырыкты ишке ашыруу менен компетенттик мамиле кылуунун негизинде квалификацияны жогорулатуунун модулу жаңылап, ишке ашырат.

Квалификацияны жогорулатуу курстарын ишке ашыруу үчүн дистанттык билим берүүнүн (мобилдик тиркеме менен) платформасын иштеп чыгуу аяктап жатат, бул жаңы окуу жылында өлкөнүн бардык аймактарындагы педагогикалык кызматкерлердин 20% камтыйт.

"Предметтик стандарттар - компетенттүүлүк негизде", "Максат божомолдоо", "Пландаштыруу", "Баалоо", "Окутуунун шыктандыруучу чөйрөсүн түзүү", "Педагогдун үзгүлтүксүз кесиптик өнүгүүсү" сыяктуу актуалдуу тематикалар боюнча электрондук онлайн курстарын иштеп чыгуу ишке ашырылып жатат.

Дүйнө жүзү боюнча ECDL программасын жөнгө салууну камсыздаган ECDL сертификациясы менен маалыматтык-коммуникациялык компетенттүүлүктү өнүктүрүүнүн эл аралык стандартынын программасы боюнча 2018-жылдын 2-июнунан 15-июнуна чейин РМКЖ ж-а ПҚКДИнин кызматкерлерине РМКЖ жана ПҚКДИ менен Борбор Азиядагы Университеттин ортосунда түзүлгөн меморандумдун алкагында окутуу жүргүзүлдү (ал Европы жана АКШнын аймагында таанылат).

РМКЖ ж-а ПҚКДИАга Хан Фонду менен меморандум түзүп, анын алкагында билим берүүдөгү глобалдык кызматташтыкты түзүү жана балдарды өнүктүрүү боюнча лаборатория ачылды, аталган лабораториянын ишмердүүлүгү релеванттык педагогиканын принциптерин ишке ашыруу, жарандыкты калыптандыруу боюнча программаларды иштеп чыгууга багытталат.

Жаңы окуу жылында (ДИАБ АӨБ алкагында) педагогдун үзгүлтүксүз өнүгүүсү үчүн билим берүүгө багытталган кластерлерди түзүү пландаштырылууда, (НПР), анда өз ара алаканын тутумун интеграциялоо болот: РМКЖ ж-а ПҚКДИ (I) - Аймактык түзүмдүк бөлүмдөрү (облустук

билим берүү Институттары, облустук усулдук борборлор) (II) - 30 инновациялык мектептер (III). Көрсөтүлгөн билим берүү уюмдарынын ар биринде ДИАБ АӨБ долбоорунун алкагында 1-3 деңгээлиндеги компьютердик парктар түзүлөт, анда үзгүлтүксүз өнүктүрүү Борборлорунун базасында аймактардагы 30 инновациялык мектептерде мугалимдердин квалификациясын жогорулатууга мүмкүнчүлүк берилет.

Педагогикалык кызматкерлердин квалификациясын жогорулатуу системасына практикалык багыттагы стажировка киргизилген, ал мектеп базасында кейстик, көйгөйлүү жана долбоордук технологияларды, мастер-класстарды жана ПК курстарын кесиптик компетенттүүлүктү колдонуу менен өркүндөтүүгө мүмкүндүк берет.

РМКЖ ж-а ПККДИнин базасында ОМБ (окуу-усулдук бирикме) түзүлгөн, анын максаты билим берүү программаларын жана квалификацияны жогорулатуунун модулдардын экспертизалоо. Мында билим берүү программаларынын жана модулдардын Реестри түзүлүп, ОМК (окуу-усулдук комплекстериндеги) ишке ашырылып жаткан программалардын жыйындысы экспертизаланат. "Электрондук курстарды жаздыруу студиясын" түзүү үчүн жабдууларды техникалык комплекттөө аяктап жатат.

Ошондой эле РМКЖ ж-а ПККДИде 30дан ашык инновациялык мектептерде натыйжалуу квалификацияны жогорулатуу курстарын уюштуруу максатында табигый илимдер боюнча тематикалык кабинеттер түзүлүп, лабораториялык жабдуулар жана интерактивдүү доскалар менен жабдылат.

2017-2018-окуу жылы үчүн РМКЖ ж-а ПККДИ жаңы заманбап китепкана фондун түзүү максатында 300 миң сомдон ашуун акча каражатына окуу-усулдук жана дидактикалык басылмаларды сатып алды.

РМКЖ ж-а ПККДИде модернизациялоо жана материалдык-техникалык базасын чыңдоо максатында имаратты капиталдык ондоодон өткөрүп, квалификацияны жогорулатуу курстарын өткөрүү үчүн жагымдуу жана ыңгайлуу шарттар толук түзүлдү.

2016-2017-окуу жылында квалификацияны жогорулатуу боюнча курстардан 7527 мугалим өткөн болсо, 2017-2018-окуу жылында 12341 мугалим өттү.

Аймактардын аттары	2016-2017-окуу жылында квалификацияны жогорулатуу курстарынан өткөн мугалимдердин саны	2017-2018-окуу жылында квалификацияны жогорулатуу курстарынан өткөн мугалимдердин саны
Бишкек шаары	669	4800
Ош шаары жана Ош облусу	1608	2363
Баткен облусу	175	180
Жалал-Абад облусу	783	892

Ысык-Көл облусу	710	712
Нарын облусу	800	752
Талас облусу	680	998
Чүй облусу	2102	1644
Жалпы:	7527	12341

Жаш адистерди республиканын жалпы билим берүүчү уюмдарына мамлекеттик бөлүштүрүү

2018-2019-окуу жылына карата мугалимдерге болгон муктаждык 1960ды түздү, алардын ичинен башталгыч класстардын мугалимдери (404 адам же 20%) көбүрөөк жетишпейт, орус тили боюнча мугалимдер (242 адам же 12,3%), математика мугалимдери (233 адам же 11,8%), англис тили (172 адам же 8,7%), физика (161 адам же 8,2%). Мектептерге жетишпеген кадрлар боюнча арыздар базалык окуу планына ылайык, штаттык расписаниени эске алуу менен райондук жана шаардык бөлүмдөр/билим берүү башкармалыктар тарабынан жыл сайын берилет.

Үстүбүздөгү жылга карата күтүлүп жаткан педагогикалык кадрлардын саны - 2114 адис. Алардын ичинен 1745 адис “Иштөөгө жөнөтүү” мамлекеттик кадрларды бөлүштүрүү программасынын алкагында персоналдык жумуш орундары менен камсыз болушат. Өткөн жылы жаш адистерди жер-жерлерге жайгаштыруу 87%ды түзгөн, бул жергиликтүү бийликтин жөндөмдүүлүгүнөн көз каранды, себеби, адистердин региондордо жашоосу үчүн социалдык кепилдиктер менен камсыз болушу керек.

Окуу жылы	Даярдап чыгаруу	Бөлүндү	Келиши	Жаңы 2017-2018-окуу жылына муктаждык
2016-2017	2271	1816	1585- 87%	1910
2017-2018	2114	1745	Сентябрь, октябрь	1960

Мектеп тамак-ашын жакшыртуу боюнча программа

Бүгүнкү күндө донорлордун техникалык жардамы менен, ошондой эле жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, ата-энелердин жардамы менен 1146 мектепте (же республиканын мектептеринин жалпы санынын 50%), 1-4-класстардын окуучулары үчүн ысык тамак уюштурулду. Балдардын тамактануусун колдоо жана жакшыртуу максатында, мектептердин 65% ар кандай багыттарда көмөкчү чарбалар түзүлгөн.

Аймактардын аталышы	1-4-класстардын окуучулары үчүн ысык тамак уюштурган мектептердин саны
----------------------------	---

Бишкек ш.	0
Ош ш.	2
Баткен облусу	95
Жалал-Абад облусу	166
Ысык-Көл облусу	121
Нарын облусу	86
Ош облусу	170
Талас облусу	71
Чүй облусу	170
Жеке менчик мектептер	209
Мектеп - интернаттар	56
жалпы:	1146

Мындан тышкары, 2018-2019-окуу жылында республиканын 220 мектебинде ысык тамак уюштуруу пландаштырылууда. Алардын ичинен, Мерсико программасы боюнча 142 мектеп, БУУ ДАТII программасы боюнча 78 мектеп. Азыркы учурда бул мектептерде даярдык иштери жүрүп жатат (тамактануучу жайды, суу түтүктөрүн, жарык берүү, ж.б. ондоо). Мектеп тамагын жакшыртуу боюнча эки райондук программа иштелип чыккан (Бакай-Ата жана Кемин райондору үчүн), Ысык-Көл жана Чүй областтары үчүн мектеп тамагын жакшыртуу боюнча областтык планы иштеп чыгуу жана Ат-Башы, Ак-Талаа, Кара-Кулжа райондорунун программасын иштеп чыгуу боюнча иштер жүрүп жатат.

Ошондой эле, бүгүнкү күндө, Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлигинин 2018-жылдын 28-январындагы №86/1 буйругунун негизинде Кыргыз Республикасынын Эмгек жана социалдык өнүгүү министрлиги, Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлиги менен биргеликте жалпы билим берүү уюмдарынын ашкасынын жумушчулары жана ашпозчулары үчүн кызмат нускамаларын иштеп чыгуу иштери жүрүп жатат.

Тарбиялоо иштери

Кыргыз Республикасындагы мектептен тышкаркы уюмдар маданий-эстетикалык, табигый илим, Курчап турган чөйрөнү коргоо боюнча, техникалык жана спорттук тармактарда иш алып барат. Республика боюнча мамлекеттик кошумча билим берүү мектептен тышкаркы мекемелердин саны (спорттук мекемелерден тышкары) - 71, ал эми ал жакта билим алгандардын саны- 64800 баланы камтыйт.

Андан тышкары ар бир мектептин базасында мектептен тышкаркы иш чараларын өткөрүү үчүн аятчалар бар, анткени психологиялык-педагогикалык чөйрөсүн калыптандыруу жалпы билим берүү уюмдарын аккредитациялоонун негизги критерийлеринин бири болуп саналат.

Интеллектуалдык потенциалын, ар тараптуу гармониялык жана патриоттулук жактан өнүктүрүү максатында 2017-2018- окуу жылына карата Билим берүү жана илим министрлиги тарабынан «Заманбап этапта окуучулардын техникалык билимин өнүктүрүүнүн концессиясы» (2017-ж. 05.07 № 922/1 ББИМ буйругу) жана «Туулган жерим» аттуу программа бекитилген (2017-ж. 10.03 № 275/1 ББИМ буйругу).

Бүгүнкү күндө коом алдында өтө курч турган эң маанилүү көйгөйлөрдүн бири - бул жашы жете элек өспүрүмдөрдүн арасында укук бузуулардын жана кылмыштардын өсүшү.

Балдардын кылмыштуулугу ар түрдүү формада: кемсинтүүдөн баштап, ар кандай зыян келтирүү, анын ичинде талап-тоноо, денеге залал келтирүү формаларында пайда болот.

Мындай көрүнүш көпчүлүк учурда республиканын мектептеринде билим алып жаткан 18 312 баланын ата-эненин камкордугу жок чоңоюп жаткандыгы менен байланыштуу. 14410 тоголок жетим бала жана 37449 бала жарым-жартылай жетим болсо, 194796 бала социалдык жактан корголбогон үй-бүлөдөн, алар окуучулардын жалпы санынын 19,47 %ын түзөт.

Мындай көрүнүштөрдүн себептерин аныктоо максатында өспүрүмдөрдү көзөмөлдөө инспекциясынын жана билим берүү уюмдарынын ички мектеп каттоосунда турган окуучулар менен класс жетекчилердин психолог жана социалдык педогогдор менен биргелешкен иштери жүргүзүлөт.

Жылына эки жолу (сентябрь, май) окуучуларды социалдык паспорттоштуруу жүргүзүлөт. Класс жетекчилер аймактык инспекторлор менен биргеликте балдардын үйүнө барышып, балдар жана алардын ата-энелери/же аларды камкордукка алган тараптар менен жеке аңгемелешүүлөрдү жүргүзүшөт. Аталган категориядагы балдардын кеңейтилген тизмелери түзүлүп, коомдук структуралар (Балдар иштери боюнча комиссия, коомдук кеңеш, аксакалдар кеңеши, аталар кеңеши) менен байланыштар түзүлдү.

Бул маселелерди чечүүдө өз алдынча башкаруу органы, саламаттыкты сактоо, ички иштер, жаштар менен иш алып баруу органдарынын ведомстволор аралык өз ара аракеттенүүсү өтө маанилүү.

Инклюзивдүү билим берүү

Кыргыз Республикасында алдыңкы дүйнөлүк тажрыйбаны ишке ашыруу (анын ичинде Финляндиянын тажрыйбасы) максатында мүмкүнчүлүгү чектелген адамдарга карата алардын расалык, улуттук, маданий жана диний өзгөчөлүктөрүнө карабастан, башка балдар менен бирге окутууну караган инклюзивдүү саясат активдүү ишке ашырылат.

КРнын БИМдин 2017-жылдын 5-декабрындагы №1496/1 буйругу менен инклюзивдик билим берүүнү өнүктүрүү концепциясын иштеп чыккан

жумушчу топ бекитилген, ага ыңгайлашылган билим берүү программасын иштеп чыгуу, атайын материалдык-техникалык жабдууларды сыпаттоо, дүйнөлүк стандарттарга ылайык архитектуралык кайра түзүү ж.б. кирген.

Бишкектеги 14 атайын мектеп-интернатта 2 168 бала окуйт, 3 көмөкчү мектепте (№22, 30, 34) - 634 окуучу жана мүмкүнчүлүгү чектелген балдар үчүн 15 атайын бала бакчада (Чүй-1, Ош-3, Бишкек-11) 2000ден ашык бала тарбияланат.

2017-2018-окуу жылында 479 билим берүү уюмундагы окуган мүмкүнчүлүгү чектелген балдардын саны - 4088, үйдө окугандар - 1 - 11-класстардын 1111 окуучусу, 6 жалпы билим берүү мектептеринде (№3, 11, 19, 37, 59, 60) 261 бала түзөтүп окутуу программалары менен окушат.

Эл аралык жана өкмөттүк эмес уюмдардын техникалык колдоосу менен өлкөнүн 4 аймагында массалык жалпы билим берүү уюмдарынын базаларында ачылган 4 инклюзивдик билим берүү ресурстук борбору ийгиликтүү иштеп жатат (Ош, Нарын шаарларында, Чүй жана Талас облустарында). Азыркы учурда ушул Борборлордун базасында өнүгүүсү орто жана оор даражада бузулган 69 бала окуйт.

КРнын БИМи сокур жана көрүүсү начар балдар үчүн жалпак ири шрифт менен (5 аталыштагы) жана Брайл системасы менен (5 аталыштагы) басылган окуу китептерди жалпы суммасы 2,6 млн. сомго чыгарды. Жаңы окуу жылына карата начар уккан, кийинчерээк укпай калган жана дүлөй балдарды окуткан уюмдар үчүн 123 аталыштагы окуу китептери 2 млн.сомго алынат, Бишкек шаарынан жана Ош облусунун уюмдарындагы дүлөй балдар үчүн республикалык бюджеттин каражатынан атайын аудио жабдыктарын сатып алууга тендер жарыялоого документтер даярдалып жатат.

Жагымдуу Билим берүү чөйрөсүн түзүү максатында, имараттын инфраструктуралык шарттарын, окуу-тарбия берүү процессинде уюмда санитардык эрежелер жана нормалардын сакталышын эске алганда министрлик эл аралык “БИОМ” экологиялык кыймылы менен биргеликте “Кыргыз Республикасындагы билим берүү уюмдарынын билим берүү чөйрөсүндөгү коопсуздук комплекстик стандарт” пилоттук долбоор ишке ашырылат ошондой эле төмөнкү жаңы компоненттерди камтыйт: маалымат коопсуздугу жана коопсуз психологиялык чөйрө. Баардык республиканын региондорунан долбоорго 11 жалпы билим берүү уюмдары кирген.

Курулуш, капиталдык жана оңдоп-түзөө иштери, жабдуу жана жалпы статистикалык маалыматтар

УСКнын маалыматы боюнча, 2017/2018-окуу жылынын башталышына республикада 2262 күндүзгү жалпы билим берүү уюму иштейт, бул 2016/2017-окуу жылына салыштырганда, 26 мектепке көп, 2012-2013-окуу

жылына караганда 61 мектепке көп. Мурунку жылга салыштырганда окуучулардын саны 4,0%га өстү, 1223 миңге жетти.

Окуу жылы	Мектептердин саны	Окуучулардын саны
2016-2017	2236	1175780
2017-2018	2262	1222661

Кыргыз Республикасынын Президентинин “2018-жылды аймактарды өнүктүрүү жылы деп жарыялоо жөнүндө” Жарлыгын ишке ашыруу боюнча иш-чаралардын планына жана Кыргыз Республикасынын 2018-2022-жылдарга аймактар боюнча саясатынын концепциясына ылайык, КРнын БИМи талдоо жүргүздү жана республикадагы аймактар боюнча кошумча мектептердин керектүү санына болгон муктаждыкты эске алып, маалымат даярдалды.

Мамлекеттик мектептерге жүктөлгөн иштин көптүгүн эске алуу менен, биринчи кезекте республика боюнча 670 мектеп куруу керектигин белгилөө керек:

Облусу /шаары	Мамлекеттик жана муниципалдык мектептердин саны		берилген кубаттуулугу	Балдардын саны	Берилген кубаттуулугу менен окуучулардын болгон санынын айырмасы	1 мектептеги балдардын саны (орточо)	Канча мектеп керек
	Мамлекеттик	Муниципалдык					
Бишкек ш. боюнча	11	96	76 635	155634	78999	1 555	51
Ош ш. боюнча	7	52	36 350	62809	26459	1 173	22
Баткен облусу	214	23	82 235	104016	21781	401	54
Жалал-Абад облусу	1	468	157 082	235951	78869	481	164
Нарын облусу	139	0	54135	62483	8348	407	20
Талас облусу	111	0	40 451	55889	15438	473	33
Чүй облусу	37	270	125 130	184045	58915	553	106
Ош облусу	528	0	160 276	239743	79467	428	186
Ысык-Көл облусу	0	191	81 371	97725	16354	484	34

Баары:	1048	1100	813665	11982 95	384630		670
	2148						

Курулуш

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн Аппаратынын 2018-жылдын 28-январынан №27-б буйрутмасы менен 2018-жылда куруу үчүн социалдык объектилердин титулдук тизмеси бекитилди.

Ушул тизмеде “Билим берүү” чөйрөсүндөгү 180 уюмдун курулушу каралган, алардын ичинде:

- 149 мектеп;
- 21 бала бакча;
- 8 спорт залы;
- 1 кесиптик тех лицей;
- КРнын БИМине караштуу «Санат» ден соолукту жакшыртуучу борбору.

ГААЖКХтан алдын-ала алынган маалымат боюнча 2018-жылдын аягына чейин 54 билим берүү объектисин (47 мектеп, 3 спорт залы, 4 бала бакча) куруп бүтүрүү пландаштырылды.

2017 - 2018 - жылдары мектептерди куруу динамикасын салыштырып талдоо

Аймактын аталышы	Капиталдык ремонт же жаңы курулуш керек болгон мектептердин саны		2017-2018-окуу жылына “Капиталдык каражат” бапы боюнча курулуш планы		Капиталдык ремонттон өткөрүү же жаңыдан куруу ордуна мектептерди куруу зарылчылыгын жабуу	
	2017 - жыл	2018 - жыл	2017 - жыл	2018-жыл	2017 - жыл	2018 -жыл
				Көп жылдан бери курулуп жаткан мектептер	2018-жылдын курулушу	
Бишкек ш. боюнча	5	16	0	0	0	0%
Ош ш. боюнча	5	5	1	0	0	20%
Ош облусу	14	45	9	52	8	64,20%
Жалал-Абад облусу	15	36	8	25	8	53,30%
Баткен облусу	16	23	15	16	3	93,70%
Ысык-Көл облусу	24	7	24	11	3	100 %

Чүй облусу	24	76	13	14	3	54,10%
Талас облусу	39	14	11	13	1	28,20%
Нарын облусу	51	25	41	16	7	80,30%
				147	33	
Баары:	193	247	122	180	63,20%	72,8%

Мектептерди куруу маселеси мыйзам чыгаруу бийликти, ошондой эле коомчулукту да тынчтандырат.

Айта кетсек, 2017-2018-окуу жылында мектептерди куруу маселеси боюнча (авариялык абалдагы мектептердин ордуна, мектептин кубаттуулугуна боюнча окуучулардын болгон санынын көптүгү, алыскы аймактагы мектептер) КР ББИМне КР Жогорку Кеңешинин 105 депутаттарынан 351 жана КР жарандарынан 143 кайрылуу кат келип түшкөн.

Капиталдык ремонт

Азыркы убакта республиканын 385 мектебинин имараты капиталдык ремонтко муктаж.

2018-жылдын 21-июнунда республикалык бюджеттен каржыланып, капиталдык жактан оңдоп-түзөтүүгө муктаж объектилердин тизмеси бекитилген.

Аталган тизмеге 2018-жылга “Билим берүү” чөйрөсүндөгү 47 билим берүү уюму киргизилген, алардын ичинде:

- 33 мектеп;
- 3 бала бакча;
- 7 атайын мектеп-интернат;
- Т. Эрматов атындагы Бишкек музыкалык-педагогикалык колледжи;
- Кыргыз мамлекеттикдене тарбия жана спорт академиясы;
- Кочкор райондукбилим берүү бөлүмү;
- Кара-Балта шаарындагы № 2 техникалык лицей.

Мамлекеттик архитектура агенттиги жана турак-жай коммуналдык чарбасынан алдын-ала алынган маалымат боюнча 2018-жылдын аягына чейин 36 билим берүү объектисин капиталдык ремонттон өткөрүү пландаштырылды.

2017 - 2018-жылдары капиталдык ремонттоо динамикасын салыштырып талдоо

2017-жыл	2018-жыл
----------	----------

Республикалык бюджеттин каражатынын эсебинен капиталдык ремонттон өткөн уюмдардын саны		Республикалык бюджеттин каражатынын эсебинен капиталдык ремонттон өтүү пландаштырылган уюмдардын саны	
Республикалык бюджет (Мамкурулуштун линиясы боюнча)	Республикалык бюджет (КРнын БИМ боюнча)	Республикалык бюджет (Мамкурулуштун линиясы боюнча)	Республикалык бюджет (КРнын БИМ боюнча)
33	30	47	0
Суммасы - 52,6 млн.сом	Суммасы - 20,0 млн.сом	Суммасы - 130,3млн.сом	Ушул жылы ведомстволорго караштуу уюмдардан капремонтко каражаттар каралган

Ошондой эле республика боюнча 202 авариялык абалдагы мектептин тизмеси бар. Бул мектептер жаңы курулушту талап кылат.

Жалпы авариялык мектептер, алардын ичинен:	202
Бишкек шаары боюнча	6
Чүй облусу боюнча	18
Баткен облусу боюнча	23
Жалал-Абад облусу боюнча	33
Ош облусу боюнча	60
Ысык-Көл облусу боюнча	24
Нарын облусу боюнча	22
Талас облусу боюнча	16

Эсептөөлөр боюнча, авариялык абалдагы мектептердин ордуна 375 орунду 202 мектеп куруу үчүн 20,2 млрд. сом талап кылынат.

Бүгүнкү күндө жүргүзүлүп жаткан ремонттор тууралуу

Кыргыз Республикасынын Финансы министрлиги тарабынан 2018-жылга карата ондоп-түзөө иштери үчүн 2018-жылдын май айында 92 986 миң. сом. каржыланды. Негизинен ремонт иштери мектептердин күчү менен жайкы каникул мезгилинде өткөрүлөт.

Компьютер, интернет, эмеректер, окуу телевидениеси, спортзал менен жабдуу

2017-жылы республикалык бюджеттин каражатынан мектептерге 1304 компьютер сатып алынды жана жеткирилди.

Облустун аталышы	Компьютердик техника алган мектептердин саны	Жеткирилген компьютерлердин саны
Бишкек ш.	5	49
Ош облусу	32	155
Ош ш.	5	28
Жалал-Абад облусу	46	249
Баткен облусу	31	159
Ысык-Көл облусу	42	168
Талас облусу	19	93
Нарын облусу	29	138
Чүй облусу	40	208
Резерв		57
Баары:	249	1304

Мекентердин компьютердик техникага муктаждыгы

Облустун аталышы	7-11 класстын окуучуларынын саны	Компьютердик техникага муктаждык	Принтерлер / ксерокстерге муктаждык (МФУ)
Ош облусу	131038	3846	996
Жалал-Абад облусу	86360	2561	655
Баткен облусу	31898	2480	350
Чүй облусу	38248	2582	380
Ысык-Көл облусу	27246	2179	287
Нарын облусу	21160	1149	212
Талас облусу	15956	773	189
Баары:	351 906	15570	3069

КРнын БИМден ыкчам алынган маалыматы боюнча, республикадагы 1451 мамлекеттик мектеп (мектеп-интернаттарды кошкондо республикадагы мамлекеттик мектептердин жалпы санынан 67%) Интернет менен камсыз болгон.

Облустардын аталышы	Интернет менен 2018-жылы жабдылган мектептердин саны
Бишкек ш.	99
Ош ш.	54
Чүй облусу	260
Нарын облусу	81
Талас облусу	83
Ош облусу	327
Баткен облусу	88
Ысык-Көл облусу	156
Жалал-Абад облусу	303
Баары:	1451

Окуу процессинде **санариптик телекөрсөтүүнү** колдонуу мүмкүнчүлүктөрүн кеңейтүү үчүн өткөн жылы өлкөнүн бардык мектептерине 4 миңден ашык заманбап телевизор жеткирилген. “Билим ТВ” санариптик билим берүү телекөрсөтүүсүндө жана ЭлТР «Илим жана Билим» каналында окуу жылы ичинде республиканын жалпы билим берүү мектептеринин предметтик-мугалимдеринин телесабактары жүктөлүп, көрсөтүлүп турат.

Телесабактар аркылуу окуучулар, мугалимдер жана ата-энелер предметтерди окутуунун инновациялык ыкмалары менен таанышууга мүмкүнчүлүк түзүлүп, дүйнө-таанымын кеңейтүү үчүн көрсөтмө видео-материалдарды ала алышат.

Мектептердин окуу эмеректери менен камсыз болушу төмөндөгүдөй:

Облустардын аталышы	Отургучтардын даана саны	Отургучтарга болгон керектөө	Шкафтардын даана саны	Шкафтарга болгон керектөө	Такталардын даана саны	Такталарга болгон керектөө
Бишкек ш.	86018	13016	4596	1248	3015	738
Ош ш.	38164	18996	2378	1187	1482	741
Ош	153719	30476	48718	9373	8401	2234
Баткен	32760	6866	2868	996	1404	455
Жалал-Абад	163212	27133	9706	2801	6883	2350
Нарын	66035	7483	4388	1194	2814	897
Талас	31808	6168	1740	1348	2068	1065
Ысык-Көл	78774	12229	4838	1295	3390	1034
Чүй	145497	33534	7702	4044	5912	2164
Бардыгы:	795987	155901	86934	23486	35369	11678

Спорт менен машыгуу сергек жашоонун негизги бөлүгү болуп саналат жана ал үчүн окуу жайлар жабдылган коопсуз локацияларга жана тиешелүү жабдыктарга ээ болууга тийиш.

Бирок ыкчам маалыматтар көрсөткөндөй 995 мамлекеттик жана муниципалдык жалпы билим берүү уюмдарында гана спортзалдар бар.

Ошону менен бирге керектүү спорттук инвентарлар, өзгөчө гимнастикалык инвентары жоктугуна байланыштуу олуттуу көйгөйлөр бар.

Күз - кыш мезгилине даярдык

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн “Кыргыз Республикасынын калкынын жана экономика тармактарынын 2018-2019- жылынын күз-кыш мезгилине даярдык көрүүсүнүн жүрүшү жөнүндө” токтомуна, ошондой эле

2018-2019-жылдын күз-кыш мезгилдерине республиканын билим берүү мекемелерин өз убагында даярдоо максатында, Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги тарабынан “2018-2019-жылдын күз-кыш мезгилине билим берүү уюмдарынын даярдыгы жөнүндө” буйругу чыгарылып, анын негизинде Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министринин жетекчилиги менен дайыма үзгүлтүксүз иштөөчү республикалык штаб түзүлгөн.

Аталган буйрук күз-кыш мезгилине билим берүү объектилеринин даярдыгынын жүрүшүнө көзөмөл жүргүзүү жана координациялоо боюнча үзгүлтүксүз аракеттеги жумушчу штабдарын түзүү жөнүндөгү тапшырмасы менен республика боюнча билим берүүчү уюмдардын бардык түзүмдүк бөлүмдөрүнө жана жетекчилерине жеткирилди.

Ошондой эле бардык ведомстволорго караштуу түзүмдөргө болуп жаткан өзгөчө климаттык кырдаалдар жөнүндө окуучуларды жана окутуучу - мугалимдер курамын маалымдоо боюнча чараларды көрүү жана өзгөчө кырдаалдар болгон учурда жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жана жана коомчулук менен бирге окуучулардын коопсуздугун камсыздоо үчүн бардык керектүү чараларды кабыл алуу тапшырмасы менен кат жөнөтүлдү.

Алдыдагы күз-кыш мезгилинен ийгиликтүү өтүү үчүн билим берүү органдары тарабынан жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары менен биргеликте мектептерди жылытуучу мештерди жана системаларды оңдоп-түзөөнү камсыздоо боюнча иштер жүргүзүлүп жатат.

Мектепти жылытуунун негизги түрлөрү болуп төмөндөгүлөр:

- катуу жылыткычтар (меш жылыткычтарын эске алганда) - 1103;
- газ - 40;
- мазут - 1;
- борборлоштурулган жылытуу - 268.
- электрдик - 707.

Мектептерди көмүр менен жылытууга массалык түрдө өткөрө албай жаткандыгыбыздын негизги себептери болуп жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жылытуучу мештерди курууга, же оңдоп-түзөөгө, жылытуу системаларын жаңыртууга акча каражаттарынын жоктугу эсептелет.

Республиканын жалпы билим берүү мектептеринин көмүргө болгон муктаждыгы **84260,9 тонн** түзөт. Учурда райондук/шаардык билим берүү уюмдарынын билдирүүсүнө ылайык, жергиликтүү бийлик органдары тарабынан көмүрдү сатып алуу үчүн тендер өткөрүп жатат.

Территориалдык бирдиктин аталышы	Көмүр даярдоо планы (тоннада)
Жалал-Абад облусу	12383,5
Нарын облусу	13369

Ош облусу	22904
Баткен облусу	11588,6
Талас облусу	1745,8
Ысык-Көл облусу	5459,5
Чүй облусу	16810,5
Республика боюнча	84260,9

Кыргыз Республикасынын Билим берүү илим министрлиги тарабынан ведомствого караштуу 49 билим берүү мекемеси каржыланып жатат, алардын көмүргө болгон керектөөсү 5, 0 тоннаны түзүп, бул үчүн республикалык бюджеттен 15 504, 6 сом бөлүп берүү каралган.

Республика мугалимдеринин ден соолугун чыңдоо жана эс алуусу үчүн каралган Ысык-Көл облусунун Ысык-Көл районунун Сары-Ой айылында жайгашкан “Санат” ден соолукту чыңдоо борбору боюнча маалымат

Бүгүнкү күндө Мамлекеттик архитектура агенттиги жана турак-жай коммуналдык чарба тарабынан 8 корпус оңдолуп-түзөлүп, дагы 7 корпусунда оңдоп-түзөө иштери жүргүзүлүп жатат. Жалпы санак фонду 171 орунду түзөт.

2 кабаттуу ашкананын корпусунун курулушу жүрүп жатат. 1-кабатынын монолиттүү темир-бетон каркасы курулду, 2-кабатынын тумбалары куюлуп жатат. Суу жана канализация түтүктөрүн киргизүү үчүн траншеялар казылып, ашкана жайларында оңдоп-түзөө иштери жүргүзүүдө.

Борборго керектүү ашкана идиштерин жана буюмдарын, уктоочу эмеректер, ашкана жабдыктарын сатып алуу үчүн 10,9 млн. сом өлчөмүндө каржылоо жүргүзүлдү.

Билим берүү системасын каржылоо

2018-жылга карата билим берүү тармагын каржылоонун өлчөмү болжолдуу түрдө 29, 7 млрд. сомду түзөт, бул республикалык бюджеттин жалпы чыгымынын 18, 3% жана ИДПнын 5,5%ин түзөт.

Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлигинин республикалык бюджеттин 2018-жылга карата чыгымынын жалпы суммасы 27 685 748,0 миң сомду, анын ичинен бюджеттик каражаттын эсебинен 21 764 502,1 миң сом, атайын каражаттар 4 206 440,2 миң сом жана мамлекеттик инвестициялар 1 714 805,7 миң сомду түзөт.

“Кыргыз Республикасынын 2018-жылга республикалык бюджетти жана 2019-2020-жылдарга болжолу жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамына ылайык, билим берүү деңгээлдеринин жана ведомстволорго

караштуу уюмдардын тилкесинде каржылоону бөлүштүрүү төмөндөгүдөй бөлүнөт:

Чыгымдардын аталышы жана багыттары:	Жалпысынан “Билим берүү жана илим” секторуна (миң. сом) каралган сумма	Жалпы сумманын пайызы
Мектепке чейинки билим берүү	2 654 169,7	8,9%
Мектептик билим берүү	16 276 595,8	54,8%
Башталгыч кесиптик билим берүү	1 121 213,5	3,8%
Орто кесиптик билим берүү	871 265,8	2,9%
Жогорку кесиптик билим берүү	5 072 221,0	17%
Усулдук иш (РИПКППР, КБА, Усулдук борборлор)	324 948,0	1,07%
Мектептен тышкаркы билим берүү, балдар үйү, интернаттар	1 135 901,7	3,8%
Илим	67 969,4	0,22%
БА, рай/шаардык БББ, бухгалтерия, борборлоштурулган иш-чаралар	2 163 099,4	7,27%
Билим берүү жана илимге кеткен жалпы чыгымдардын суммасы	29 687 384,3	100%

Ушул эле учурда, КР Финансы министрлиги жалпы билим берүү уюмдарынын керектөөсүнүн 86, 6% өлчөмүн каржылоону камсыздайт жана бөлүнүп берилген ченемди жабуу тарификацияга кеткен каражаттарды камсыздайт, бирок 30дан ашуун окуучу окуган класстардагы мектептердин бюджетине үстөк акы кошулбайт.

406 068,1 миң.сом көлөмдөгү (Бишкек шаарын кошкондо) ондоп-түзөө иштерине керектелүүчү каражаттарга болгон керектөө учурунда, мектептерге жыл сайын 100 млн. сом, (же 24, 2%) керектөө бөлүнөт, башкача айтканда, мектептер жыл сайын ондоп-түзөө иштерине 75, 8% каражаттарды толугу менен алышпайт.

Мугалимдердин квалификациясын жогорулатууга болгон керектөө 89 млн. сомду талап кылган учурда, финансылык каржылоо тарабынан 37, 9 млн. сом көлөмүндө (же 42, 5%) камсыздалат.

Ушул эле учурда, 2014-2017-жылдар мезгилинде бюджеттин жалпы мугалимдерге өткөрүлгөн квалификацияны жогорулатуу курстары үчүн карызынын жалпы суммасы 41, 9 млн. сомду түзөт.

Республикабыздын мектептеринин 1-4-класстарынын 441384 окуучусун тамактандыруу үчүн 2018-жылга карата 556, 1 млн. сом керектеле турган болсо, 467,4 млн. сом каралган, башкача айтканда, тамактандыруу боюнча айырма бюджет таңсыктыгы боюнча 88,7 млн. сомду түзөт.

Бүгүнкү күндө 2018-жылга карата окуу китептерин басып чыгарууга каралып, бекитилген 120 000,0 миң сомдун 23 308,9 миң сому (же 19,4%) каржыланды.

Министрликтин бюджетинде компьютерлерди сатып алууга 30 000,0 миң.сом каралган, ошол эле учурда мектептерди компьютердик техника менен камсыздоо боюнча керектөөнүн жалпы суммасы 300 000,0 миң.сомду түзөт.

Негизинен КР Билим берүү жана илим министрлигинин бюджетинде ведомстволорго караштуу уюмдар үчүн эмеректерди сатып алуу үчүн каражаттар каралбагандыгына карабастан, бүгүнкү күндө мектептерди эмеректер менен камсыз кылуу боюнча керектөө 305 000,0 миң сомду түзүүдө.

Мектептерди өнүктүрүү үчүн акча каражатын чогултууну жана аларды пайдаланууну текшерүү формасы катары Кыргыз Республикасынын “Камкорчулук кеңеши жөнүндө” мыйзамын кабыл алуу болду.

Учурда 2146 мектепте же республикалык мектептердин санынан 94,8% камкорчулук кеңештер түзүлгөн.

Мындан тышкары, 2015-жылы Кыргыз Республикасынын “Билим берүү жөнүндө” мыйзамына тиешелүү өзгөртүүлөр киргизилген, анда мамлекеттик жана муниципалдык билим берүү уюмдарынын камкорчулук кеңештери гана жеке жана юридикалык жактардан ыктыярдуу негизде финансылык жана башка материалдык каражаттарды тарта алышат. Ошол эле учурда камкорчулук кеңеши тарабынан билим берүү уюму үчүн тартылган финансылык каражаттар атайын казыналык эсепке чегерилет жана билим берүү уюмунун камкорчулук кеңешинин чечими менен максаттуу багыт боюнча пайдаланылат.

Камкорчулук кеңешинин төрагасы келип түшкөн финансылык жана материалдык каражаттар жана аларды сарптоо тууралуу отчетторду бербегени үчүн жоопкерчилик тартат. Билим берүү уюмунун кызматкерлери (жетекчиси, педагогикалык кызматкерлер жана башкалар) өз уюму үчүн окуучулардан жана алардын ата-энелеринен (мыйзамдуу өкүлдөрүнөн) финансылык жана башка материалдык жардамдарды көрсөтүүнү талап кылууга укугу жок.

Ата-энелер жана башка камкорчулар тартылган каражаттарды онлайн режиминде мектеп кайсы максатка жумшап жаткандыгын көзөмөлдөө үчүн Билим берүүнү башкаруунун маалыматтык системасынын түзүмүндө Мектептик отчеттуулук картасы түрүндө атайын модуль иштелип чыкты. Жаңы 2018-2019-окуу жылында да ар бир мектеп өзүнүн финансылык-экономикалык ишмердүүлүгүн максималдуу ачык көрсөтүү үчүн бул форманы толтурууга милдеттүү болот. Ошондой эле ата-энелер ар бир мектеп республикалык бюджеттен ар бир каржылоо беренеси боюнча канча каражат алып жаткандыгын көрө алышат.